

ВТРАТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНИ В ЧАС ВІЙНИ

Марія Квак

Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: mariya.kvak@lnu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5079-3895

Анотація. Розглянуто наукові основи дослідження національного багатства України як резерву активів держави в час війни та потенціалу її повоєнного відродження. Проаналізовано структуру втрат матеріальної частини національного багатства України через російсько-українську війну за попередніми оцінками Національного банку України. Проведено аналіз динаміки втрат матеріальної частини національного багатства України за останні три місяці війни на основі даних Київської школи економіки, розрахованих в межах проекту “росія заплатить”. Виокремлено групи показників, за якими слід досліджувати втрати національного багатства. Охарактеризовано деструктивні структурні зміни в системі національного багатства. Розроблено напрямки мінімізації втрат національного багатства держави на сучасному етапі в розрізі його елементів.

Ключові слова: національне багатство, військова допомога, повоєнне відновлення економіки, продовольча безпека, міграція населення, цифрова трансформація, макрофінансова ситуація.

Постановка проблеми. Структурні зміни в системі національного багатства України, починаючи із 24 лютого 2022 р., відбуваються в нових, деструктивних умовах повномасштабних воєнних дій. Через російсько-українську війну в нашій державі спостерігається багато згубних процесів, а саме: втрати людського капіталу, нищення інфраструктури, внутрішня і зовнішня міграція населення, дестабілізація макрофінансової ситуації, погіршення екологічного стану. Водночас слід зазначити, що українці зараз живуть в переломний період нашої історії та зміни ціннісних орієнтирів буття. Адаже завдяки патріотичній активізації всього населення, цифровій трансформації економіки, партнерській підтримці багатьох дружніх країн, ми можемо не лише на передовій, а й у тилу пришвидшувати перемогу України та допомагати вийти на вектор відновлення справедливості, гарантій безпеки, побудови щасливого, вільного майбутнього в незалежній, процвітаючій, європейській Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного формування та використання національного багатства вивчали такі українські вчені, як В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик, І. Бобух, О. Врублевська, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, Н. Збагерська, С. Мочерний, Ю. Остапчук, Д. Пасхавер, М. Руденко, В. Шевчук, Л. Шостак, С. Шумська та інші. Однак у більшості наукових досліджень

не приділялось уваги темпам деструктивних змін обсягу елементів національного багатства як макроекономічного показника запасу, який виконує резервну функцію в екстремальних умовах війни та забезпечує безперервність життєдіяльності національної економіки. Усе це свідчить про актуальність теми та зумовило вибір даного напряму дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо мінімізації втрат національного багатства в час війни як економічного потенціалу повоєнного відродження держави.

Методи дослідження. У науковій статті використано такі методи дослідження: історичний – для аналізу еволюції підходів щодо вивчення втрат національного багатства та змін в їх структурі; наукового абстрагування – для узагальнення понятійного апарату щодо втрат національного багатства; методи аналізу та синтезу – для визначення екзогенних та ендогенних чинників впливу на зміни в системі національного багатства. Для узагальнення результатів аналізу у роботі було використано методи побудови таблиць, графіків та діаграм, метод порівняння, метод системного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В мирний час національне багатство виконує низку важливих функцій та відображає загальний стан економіки держави, основні пропорції і тенденції її розвитку, рівень добробуту населення, дає змогу здійснювати порівняння економічних можливостей країни з іншими державами. Проте у воєнний період на перший план виходить резервна функція національного багатства України, яка полягає у активізації потенційного портфелю активів для безперервної підтримки та забезпечення безперебійного функціонування економіки, життєзбереження держави. У повоєнний період система національного багатства та точний аналіз і прогнозування змін у ній дозволять розробити ефективний алгоритм дій щодо відбудови держави та реалізувати його в повній мірі з метою досягнення нових якісних українсько-європейських стандартів життя.

Загальні зміни в системі національного багатства – інтегральна оцінка типів впливу екзогенних та ендогенних чинників соціоекономічних та екологічних змін на систему національного багатства. Без сумніву, зараз відбуваються негативні зміни в системі національного багатства України, які пов'язані із екзогенним чинником – загарбницькою війною, яка проходить за принципом “знищити те, що не вдається вкрати”. Так, за попередніми оцінками Національного банку України матеріальне національне багатство нашої держави під час війни вже зменшилось на 92,3 млрд. дол.

Таблиця 1

Обсяг і структура втрат матеріальної частини вітчизняного національного багатства через війну росії проти України за попередніми розрахунками НБУ[1]

Сфери втрат	Обсяги втрат, млн. дол.	Частки втрат, %
Інфраструктура	31 645	34,2
Соціальні об'єкти	8 537	9,3
Сільськогосподарські об'єкти та лісове господарство	1 091	1,2
Об'єкти добувної та переробної промисловості	11 896	12,9
Об'єкти енергетики	3 705	4
Нерухомість	32 649	35,4
Цінне рухоме майно	2 777	3
Всього втрат	92 300	100

Як бачимо з табл. 1, в матеріальній частині національного багатства України найбільшим обсягом у структурі втрат характеризуються сфери нерухомості та інфраструктури, що значною мірою пов'язано із застосуванням росією різних видів зброї (в т.ч. забороненої, термобаричної, якій притаманна надзвичайна руйнівна сила). Тому, на нашу думку, актуальним є застосування в Україні сучасних систем протиракетної, протиартилерійської та протимінометної оборони.

За даними, які подані в межах проекту “росія заплатить” командою KSE Institute (аналітичний підрозділ Київської школи економіки) та волонтерами із партнерських організацій, зокрема, Центру економічної стратегії, Dragon Capital, Антикорупційного штабу, Інституту аналітики та адвокації, Трансперенсі Інтернешнл Україна та ДП «Прозорро.Продажі», станом на 1 квітня 2022 р. загальні втрати матеріального національного багатства зросли на 5,3 млрд. дол., 11 квітня – на 12,2 млрд. дол., 10 травня – на 13,9 млрд. дол., 25 травня – ще на 11,3 млрд. дол. щодо попередньої дати фіксації втрат (табл. 2). Однак, дана таблиця не в повній мірі відображає втрати природного національного багатства України через війну, яке є основою забезпечення продовольчої безпеки[2]. Тому методично правильно визначена така екологічна складова втрат в системі національного багатства є пріоритетом сьогодення.

Таблиця 2

Динаміка втрат матеріального національного багатства України за даними KSE

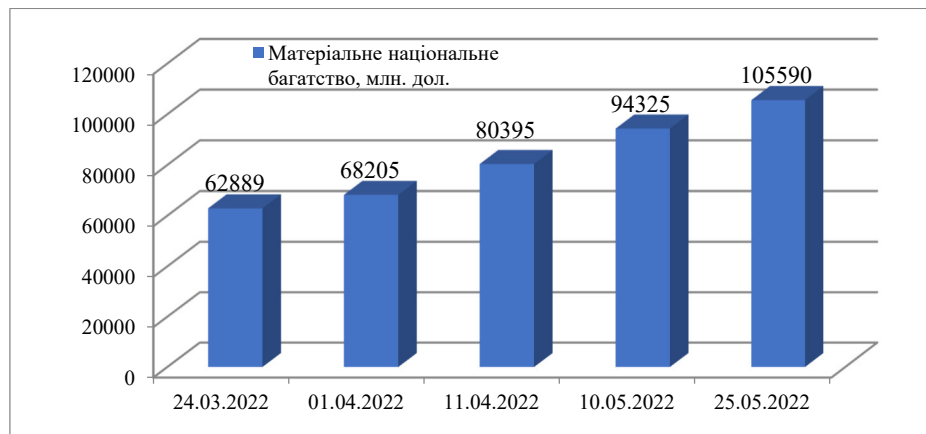
Елементи матеріального національного багатства	Дані станом на									
	24.03		01.04		11.04		10.05		25.05	
	Обсяг, шт/км	Загальні втрати, млн. дол.	Обсяг, шт/км	Загальні втрати, млн. дол.	Обсяг, шт/км	Загальні втрати, млн. дол.	Обсяг, шт/км	Загальні втрати, млн. дол.	Обсяг, шт/км	Загальні втрати, млн. дол.
Житло, млн. кв. м	4431	13452	26021	19852	37424	28785	35,2	30951	44,2	39379
Дороги, тис. км	8265	27546	22644	28275	23177	28965	23,8	29761	23,8	29879*
Активи підприємств, од.	92	2921	129	3658	145	6663	208	10437	228	11300
Цивільні аеропорти, од.	8	6816	8	6816	8	6816	12	6817	11*	6817
Залізнична інфраструктура та рух. склад	н/д	2205	н/д	2205	н/д	2532	н/д	3572	6,3 тис. колій/41 міст	3676
Заклади охорони здоров'я	138	2466	196	2252*	205	1079	580	1908	643	1132*
Мости та мостові переходи	260	1452	266	1482	277	1555	295	1646	295	1646
Легкові автомобілі, тис. од	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	89,5	1358	104,9	1592
Заклади середньої та вищої освіти	378	601	533	772	586	845	992	1320	1123	1540
Земельний фонд, тис. га	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	4,2	1108	4,7*	1108
Порти та їх інфраструктура	2	622	2	622	2	622	2	622	уточн.	471*
Військові аеродроми	10	390	10	390	10	390	12	468	12	468
Адмінбудівлі	35	574	54	295*	54	295	83	454	99	542
Дитсадки	165	133	300	226	319	239	562	445	621	538

Релігійні споруди	44	150	64	219	74	253	102	349	115	767
Культурні споруди	42	144	51	174	62	212	152	329	192	463
Торгові центри	11	188	11	188	11	188	24	315	19*	329*
Літак АН-225 “Мрія”	1	300	1	300	1	300	1	300	1	300
Складська інфраструктура	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	156	255	181	296
Нафтобази	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	27	227	28	227
Атомні електростанції	1	2416	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Теплові та гідроелектростанції	7	101	7	101	7	101	7	101	7	101
Рітейл	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	2910	1400
Інше	-	412	-	378	-	555	-	1683	-	1619
Разом	-	62889	-	68205	-	80395	-	94325	-	105590

Джерело: складено автором на основі даних [3; 4; 5; 6; 7].

*зміна даних пов'язана з удосконаленням методології оцінки втрат різних елементів матеріального національного багатства України, уточненням їх середньої вартості та відновленням можливості доступу до них і уточненням розміру збитків.

Динаміку змін загальних втрат матеріальної частини національного багатства України подано на рис.1. Як бачимо, ці втрати невідмінно зростають. А нехтування втратою значного обсягу національного багатства може призвести до руйнування системи життєзабезпечення нації та поступової втрати суверенітету держави.

Джерело: складено автором на основі даних табл. 2.

Рис. 1. Зміни загальних втрат матеріального національного багатства України за березень-травень 2022 року (вартісна оцінка)

Водночас слід зазначити, що втрати національного багатства як економічної бази держави перешкоджають забезпеченню реалізації таких національних пріоритетів, як: гарантування духовного і фізичного розвитку всіх громадян України; збалансування соціального, економічного та екологічного розвитку; сприяння стабілізації економіки та досягнення високого рівня життя населення. Особливої значущості набуває розуміння національного багатства у теоретичному і практичному планах як потенціалу розвитку національного господарства, нагромадження і примноження якого заради

штучно заблоковано війною, що унеможливорює ефективне функціонування національної економіки.

Статистичне дослідження втрат національного багатства держави здійснюється на основі наступних груп показників:

1. обсягу втрат і їх структури;
2. динаміки втрат національного багатства в цілому та його складових елементів;
3. втрати національного багатства в розрізі розміщення по території (найбільші втрати станом на зараз у Донецькій, Харківській, Луганській, Чернігівській та Київській областях).

Загалом в час війни ми можемо констатувати наступні групи видів втрат національного багатства України в розрізі його елементів:

- соціальні: втрати людської компоненти системи національного багатства через: вбивство людей (можна оцінити через втрату у вартості людських життів. За розрахунками Кіпа Віскучі оцінка вартості життя українця становить 454 тис. дол., а для США вартість статистичного життя складає 10 млн. дол. [8]. Такі розбіжності є наслідком неповної оцінки макроекономічної цінності людського національного багатства України, що в свою чергу призводять до значних соціальних втрат. Лише в Маріуполі загинуло за попередніми оцінками близько 25 тис. осіб. Коли будемо мати точну кількість вбитих росіянами українців, зможемо приблизно оцінити втрати людської компоненти національного багатства і вона значно підвищить дані про загальні втрати від війни; вимушену міграцію населення;

- матеріальні: руйнування військового майна; знищення художніх, історичних та культурних цінностей; майна закладів культу; нищення бізнесу, відсутність закінченого циклу виробництва; блокування та неможливість поставок зерна, його крадіжки шляхом захоплення портів;

- екологічні: втрати природних ресурсів, забруднення навколишнього природного середовища;

- фінансові: погіршення інвестиційного клімату, функціонування фінансового ринку, бюджетної сфери.

За оцінками Світового Банку Україна втратила матеріального національного багатства (будівель та інфраструктури) на суму понад 60 млрд. дол. (55 млрд. євро)[9]. Однак ці цифри невинно зростають щодня. Так, за експертними оцінками загальні втрати національного багатства України від війни вже перевищили 1 трлн. дол.[10]. На думку прем'єр-міністра України Д. Шмигала, їх можна поділити на 3 частини: перша – прямі інфраструктурні збитки (руйнування мостів, житла, доріг, втрати військової інфраструктури та іншого матеріального національного багатства, інші цивільні втрати; друга – невикористані можливості через втрати національної економіки, пов'язані з війною (зменшення ВВП у воєнний час, недоотримані прибутки та інвестиції українських підприємств, які зруйновані (близько 227 підприємств, заводів та фабрик[11]), відтік робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо); третя – непрямі збитки (втрати економіки у наступні роки). Прогнозується скорочення економіки на 35 %.

Водночас, Україні для підтримки свого функціонування зараз необхідно мати фінансові ресурси у розмірі до 7 млрд. дол. щомісячно[12]. Найбільше від війни матеріальне національне багатство постраждало в таких містах, як Маріуполь, Буча, Ірпінь, Харків, Чернігів, Сєвєродонецьк та Лисичанськ[13].

На жаль, українське населення, яке виїжджає за кордон, розвиває економіку інших країн і, отже, сприяє зменшенню національного багатства держави. За останні три

місяці з України за кордон вимушено виїхали за попередніми даними 5-6 млн. осіб, в т.ч. працездатне населення. Загалом покинуло свої домівки 12 млн. українців.

Українське природне національне багатство виконує пріоритетну роль у забезпеченні продовольчої безпеки не лише в Європі, але й у всьому світі. Тому питання збереження врожаю, експорту українського зерна та їх вирішення шляхом забезпечення та збільшення пропускної здатності портів ЄС для подальшого їх безперешкодного експорту є першочерговою проблемою сьогодення.

Основними напрямками мінімізації втрат національного багатства держави на сучасному етапі в розрізі його елементів є:

- завершення війни перемогою України;
- повернення українців з-за кордону та підтримання ЄС спроможності України здійснювати соціальні виплати, зокрема через спеціальний Трастовий фонд солідарності;
 - забезпечення ефективного функціонування медичної сфери;
 - обладнання укриттів та шляхів евакуації у закладах освіти, створення запасів води та медикаментів у них;
 - оновлення систем оповіщення населення для вчасного оголошення сигналу повітряної тривоги;
 - відновлення потужностей для зберігання зерна та розблокування портів;
 - промоція України у світі та підтримка уваги до неї в трагічному аспекті війни;
 - створення моніторингових звітів про реальні руйнування системи національного багатства в час війни із застосуванням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
 - відхід від констатації втрат площ та видів біорозмаїття наземними екосистемами держави (в т.ч. в час війни), декларативності захисту природного національного багатства та реальне впровадження відповідності українських екологічних вимог до європейських (здійснення ефективного прикордонно-вуглецевого регулювання, необхідність розробки паспорта (стандарту) екологічної якості проектів зробити обов'язковою умовою отримання фінансування та грантів з ЄС);
 - розробка, коригування цілей (у зв'язку з неможливістю уникнення повторного руйнування національного багатства України, прогнозування повної оцінки втрат, тривалості поточної війни), визначення країн-координаторів та впровадження "Плану Маршала" для повоєнного відновлення України та врахування досвіду інших країн (Японії, Німеччини, Ізраїлю, Греції) з його адаптацією до вітчизняних умов;
 - якнайшвидше виконання вимог вступу до ЄС, яке відкриє для нас нові можливості доступу до різних фінансових інструментів (ІРА, грантів, інвестицій, технічної допомоги) забезпечення новітньою зброєю для ефективнішої боротьби за незалежність, пришвидшить нашу перемогу та побудову України нового, якіснішого рівня розвитку. 23 червня 2022 р. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС та активно продовжує рухатися до нього, трансформуючи усі необхідні сфери;
 - запровадження нових пакетів санкцій проти країни-агресора за принципом "не можна знімати санкції доти, доки вона не заплатить за те, що скоїла", хоча втрачені людські життя не повернути;
 - конфіскація активів росії для відновлення України з метою запровадження ефективної репараційної політики, а також підрахунку прямих втрат матеріальної частини національного багатства через додаток "Дія" шляхом наповнення даними реєстру втраченого майна через війну, через інтегрований в цю систему сайт damaged.in.ua;

- за допомогою Міжнародного суду ООН у Гаазі отримання компенсації за моральну та матеріальну шкоди через злочинне вторгнення в Україну російських окупаційних військ;

- здійснення ефективної релокаційної політики щодо внутрішньо переміщеного бізнесу, оскільки лише 1% бізнесу заявляє, що не зазнав економічних втрат від війни. Так, на Львівщину релоковано 147 підприємств із зони активних бойових дій. Тому потрібно впроваджувати програми підтримки місцевого та релокованого бізнесу (кредитування, зменшення оподаткування тощо) з метою уникнення конфлікту інтересів;

- відновлення зруйнованих війною економічних зв'язків;

- мобілізація внутрішніх можливостей держави (волонтерські рухи, консолідація національного добробуту в контексті створення портфелю національних інвестицій повоевної відбудови) та міжнародних партнерів щодо колективної вимоги економічного покарання росії за скоєні злочини в Україні;

- унеможливлення корупційно-мародерських, кланово-олігархічних аспектів війни та створення нових гуманітарних проєктів України;

- вихід на міжнародний консалтинговий рівень щодо діджиталізації держави;

- протидія дезінформації та російським хакерським групам в мережі, які координуються з операціями на полі бою;

- забезпечення безперебійних в допустимих нормах радіаційного, протипожежного та екологічного станів на АЕС і прилеглих до них територіях.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, національне багатство – ціннісний потенціал економічного розвитку України, забезпечення її національної безпеки та формування нового соціально-економічного порядку на засадах справедливості в незалежній, процвітаючій, європейській Україні. Адже воно нам дане не в спадок нашими батьками, а в борг – нашими дітьми. Тому державне регулювання має відповідати вимогам національної безпеки та містити ефективні механізми ризик-менеджменту з метою визначення потенційних загроз та запобігання втратам національного багатства України. На нашу думку, актуальною є розробка та реалізація національної системи інвентаризації, еколого-економічного обліку та оцінки втрат усіх елементів національного багатства під час та після завершення війни із застосуванням сучасних цифрових технологій, що стане об'єктом наших подальших досліджень.

1. Українська економіка через війну втратила близько 100 млрд. дол. Які руйнування коштували Україні найбільше. Розрахунки НБУ. URL: forbes.ua/inside/ukrainska-ekonomika-cherez-viynu-vtratila-blizko-100-mlrd-yaki-ruynuvannya-koshтуvali-ukraini-naybilshe-rozrakhunki-nbu-11052022-5956 (дата звернення 18.06.2022).
2. War in Ukraine drives global food crisis URL: <https://www.wfp.org/publications/war-ukraine-drives-global-food-crisis> (accessed 18.06.2022).
3. Прямі збитки, нанесені інфраструктурі України в ході війни, складають майже 63 млрд. дол. Загальні втрати економіки 543-600 млрд. дол. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-skladayut-mayzhe-63-mlrd/> (дата звернення 18.06.2022).
4. Прямі втрати через руйнування та пошкодження цивільної інфраструктури, тільки ті, які задокументовані в публічних джерелах, за останній тиждень зросли на понад 5 млрд. дол. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-ostanniy-tizhden-vtrati-naneseni-vnaslidok-ruynuvannya-ta-poshkodzhennya-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-zrosli-na-ponad-5-mlrd/> (дата звернення 18.06.2022).

5. За тиждень прямі втрати економіки України через війну зросли на 12,2 млрд. дол. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-tizhden-pryami-vtrati-ekonomiki-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-na-12-2-mlrd/> (дата звернення 18.06.2022).
6. Загальна сума прямих задокументованих збитків інфраструктури складає понад 94 млрд. дол. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-infrastrukturi-skladaye-ponad-94-mlrd/> (дата звернення 18.06.2022).
7. Сума прямих збитків інфраструктури України вже перевищує 105 млрд. дол. URL: <https://hromadske.ua/posts/suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-vzhe-perevishuye-dollar105-mlrd-kse> (дата звернення 18.06.2022).
8. Втрати для економіки України від карантину становлять 50 млрд. дол. США. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/29348/> (дата звернення 18.06.2022).
9. War in Ukraine has already caused \$60bn in damage. Could Russia's frozen assets foot the bill? URL: <https://www.euronews.com/next/2022/04/22/war-in-ukraine-has-already-caused-60bn-in-damage-could-russia-s-frozen-assets-foot-the-bil> (accessed 18.06.2022).
10. Втрати України від війни з РФ перевищили 1 трлн. дол. URL: gordonua.com/ukr/news/war/vtrati-ukrajini-vid-vijni-z-rf-perevishchili-1-trln-1602294.html (дата звернення 18.06.2022).
11. Сума прямих збитків інфраструктури України вже перевищує 105 млрд. дол. – KSE. URL: <https://hromadske.ua/posts/suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-vzhe-perevishuye-dollar105-mlrd-kse> (дата звернення 18.06.2022).
12. Україна потребує до 7 млрд. дол. фінансової підтримки щомісячно – Зеленський. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/politics/ukrajina-potrebuje-7-mlrd-finansovoji-pidtrimki-shchomisjatsja-zelenskij-1605769.html> (дата звернення 18.06.2022).
13. Загальні втрати економіки України, яких вона зазнала під час війни, становлять до 600 млрд. дол. – Київська школа економіки. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/war/zagalni-vtrati-ekonomiki-ukrajini-zaznani-v-hodi-vijni-stanovljat-do-600-mlrd-kijivska-shkola-ekonomiki-1610616.html> (дата звернення 18.06.2022).

References

1. Ukrainska ekonomika cherez viinu vtrabila blizko 100 mlrd. dol. Yaki ruynuvannya koshtovali ukraini naybilshe. Rozrakhunki NBU. Retrieved from forbes.ua/inside/ukrainska-ekonomika-cherez-viynu-vtrabila-blizko-100-mlrd-yaki-ruynuvannya-koshtovali-ukraini-naybilshe-rozrakhunki-nbu-11052022-5956 (accessed 18.06.2022).
2. War in Ukraine drives global food crisis. Retrieved from <https://www.wfp.org/publications/war-ukraine-drives-global-food-crisis> (accessed 18.06.2022).
3. Priami zbytky, naneseni infrastrukturi Ukrainy v khodi viiny, skladaiut maizhe 63 mlrd. dol. Zahalni vtraty ekonomiky 543-600 mlrd. dol. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-skladayut-mayzhe-63-mlrd/> (accessed 18.06.2022).
4. Priami vtraty cherez ruynuvannya ta poshkodzhennia tsyvilnoi infrastruktury, tilky ti, yaki zadokumentovani v publichnykh dzherelakh, za ostannii tyzhden zrosly na ponad 5 mlrd. dol. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-ostanniy-tizhden-vtrati-naneseni-vnaslidok-ruynuvannya-ta-poshkodzhennya-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-zrosli-na-ponad-5-mlrd/> (accessed 18.06.2022).
5. Za tyzhden priami vtraty ekonomiky Ukrainy cherez viinu zrosly na 12,2 mlrd. dol. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-tizhden-pryami-vtrati-ekonomiki-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-na-12-2-mlrd/> (accessed 18.06.2022).
6. Zahalna suma priamykh zadokumentovanykh zbytkiv infrastruktury skladaie ponad 94 mlrd. dol. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-infrastrukturi-skladaye-ponad-94-mlrd/> (accessed 18.06.2022).

7. Suma priamykh zbytkiv infrastruktury Ukrainy vzhe perevshchue 105 mlrd. dol. Retrieved from <https://hromadske.ua/posts/suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-vzhe-perevshchue-dollar105-mlrd-kse> (accessed 18.06.2022).
8. Vraty dlia ekonomiky Ukrainy vid karantynu stanovliat 50 mlrd. dol. SShA. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/29348/> (accessed 18.06.2022).
9. War in Ukraine has already caused \$60bn in damage. Could Russia's frozen assets foot the bill? Retrieved from <https://www.euronews.com/next/2022/04/22/war-in-ukraine-has-already-caused-60bn-in-damage-could-russia-s-frozen-assets-foot-the-bil> (accessed 18.06.2022).
10. Vraty Ukrainy vid viiny z rf perevshchyly 1 trln. dol. Retrieved from gordonua.com/ukr/news/war/vtrati-ukrajini-vid-vijni-z-rf-perevshchili-1-trln-1602294.html (accessed 18.06.2022).
11. Suma priamykh zbytkiv infrastruktury Ukrainy vzhe perevshchue 105 mlrd. dol. – KSE. Retrieved from <https://hromadske.ua/posts/suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-vzhe-perevshchue-dollar105-mlrd-kse> (accessed 18.06.2022).
12. Ukraina potrebuie do 7 mlrd. dol. finansovoi pidtrymky shchomisiachno – Zelenskyi. Retrieved from <https://gordonua.com/ukr/news/politics/ukrajina-potrebuje-7-mlrd-finansovoji-pidtrimki-shchomisjatsja-zelenskij-1605769.html> (accessed 18.06.2022).
13. Zahalni vraty ekonomiky Ukrainy, yakyykh vona zaznala pid chas viiny, stanovliat do 600 mlrd. dol. – Kyivska shkola ekonomiky. Retrieved from <https://gordonua.com/ukr/news/war/zagalni-vtrati-ekonomiki-ukrajini-zaznani-v-hodi-vijni-stanovljat-do-600-mlrd-kijivska-shkola-ekonomiki-1610616.html> (accessed 18.06.2022).

LOSSES OF UKRAINIAN NATIONAL WEALTH DURING THE WAR

Mariia Kvak

*Ivan Franko National University of Lviv,
79008 Lviv, Prospekt Svobody, 18
e-mail: mariya.kvak@lnu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5079-3895*

Abstract. The aim of the study is to develop theoretical and methodological provisions and practical recommendations for minimizing the loss of national wealth during the war as a potential for postwar revival of the state. The scientific bases of the study of the national wealth of Ukraine as a reserve of state assets during the war and the potential of its postwar revival are considered. Many disastrous processes observed in our country due to the russian-Ukrainian war have been identified, namely: loss of human capital, destruction of infrastructure, internal and external migration, destabilization of the macrofinancial situation, deterioration of the ecological situation. It is noted that Ukrainians are now living in a critical period of history and changes in the values of life. Thanks to the patriotic activation of the entire population, the digital transformation of the economy, and the partner support of many friendly countries, we can accelerate Ukraine's victory not only on the front lines, but also in the rear. The state has chosen the vector of restoring justice, security guarantees, building a happy, free future in an independent, prosperous, European Ukraine. The reserve function of the national wealth of Ukraine is defined as the main one. It consists in activating the potential portfolio of assets for continuous support and ensuring the smooth functioning of the economy, saving the state. The structure of losses of material wealth of Ukraine due to the russian-Ukrainian war is analyzed according to preliminary estimates of the National Bank

of Ukraine. The analysis of the dynamics of losses of the material part of the national wealth of Ukraine for the last three months of the war is based on the data of the Kyiv School of Economics, calculated within the project "russia will pay". The groups of indicators according to which the loss of national wealth should be investigated are singled out. Destructive structural changes in the system of national wealth are characterized. Directions for minimizing the loss of national wealth of the state at the present stage in terms of its elements have been developed.

Keywords: national wealth, military aid, post-war economic recovery, food security, migration, digital transformation, macro-financial situation.

Стаття надійшла до редколегії 25.06.2022

Прийнята до друку 29.11.2022